

Q&A : WAT JE MOET WETEN OVER DE KLIMAATWET

MARS 2019

Waarom wil de Klimaattoespraakcoalitie een bijzondere klimaatwet?

Om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5°C en de doelstellingen van het Akkoord van Parijs te respecteren, moeten we drastisch en onmiddellijk de uitstoot verminderen en naar een decarbonisatie van onze economie voor 2050. Om daartoe te komen moet iedereen aan boord zijn van de transitie. Tegen 2030 moet de wereldwijde uitstoot halveren. Dat is niet lang meer. Over twee legislaturen wordt de rekening gemaakt.

De uitvoering van klimaatbeleid zit immers op verschillende niveaus in België. Een eerste belangrijke etappe is de dan ook verbetering van de klimaatsamenwerking in België, die nu een hinder vormt op de ambitie en het behalen van onze doelstellingen. Dat komt door een gebrek aan transparantie, gemeenschappelijke visie en afspraken rond samenwerking. Daarvoor is een bijzondere wet belangrijk.

Om wat te doen?

In het licht van de urgentie van de situatie en het gebrek aan doeltreffendheid van het huidige systeem, is de rol van deze wet duidelijk: ze moet een duidelijke koers aangeven (een langetermijnvisie voor 2050 en intermediaire doelstellingen), voor meer transparantie van het proces en de beslissingen zorgen en de institutionele machine verbeteren.

Waarom 'bijzonder'?

Een bijzondere wet heeft een 'semi-grondwettelijke' waarde en is daardoor zowel van toepassing voor de federale overheid als voor de regionale overheden. De bijzondere meerderheid die er voor nodig is (tweederde van de stemmen en een gewone meerderheid in beide taalgroepen), zorgt er bovendien voor dat eens ze aangenomen is, ze de tand des tijds kan doorstaan. Een bijzondere wet is veel minder gevoelig voor veranderingen van legislatuur tot legislatuur en daarom beter in staat continuïteit te garanderen. Dat wil niet zeggen dat nieuwe regeringen geen nieuwe of andere maatregelen kunnen treffen, maar wel dat de doelstelling en de samenwerking telkens duidelijk is.

Waarom pleit de Klimaattoespraakcoalitie voor een herziening van artikel 7bis?

Wij vragen een herziening van Artikel 7bis van de Grondwet omdat daardoor een bijzondere wet mogelijk wordt die effectief de klimaatgovernance verbetert en tegelijk de klimaatambitie in het hart van het beleid verankert. Dat is absoluut nodig. Daarover zijn juridische experts het eens. Een groep academici onderzocht de Belgische klimaatgovernance en schoof dit voorstel naar voor. De Raad van State gaf in een advies aan dat de Grondwetsherziening voor dit voorstel nodig is.

Het artikel staat nu open, maar wanneer het parlement ontbindt sluit het terug. Dat betekent dat deze piste onmogelijk wordt tot minstens 2024. Het komt er dus nu op aan om de deur open te houden voor een bijzondere wet met klimaatdoelstellingen, in plaats van vroegtijdig de deur te sluiten.

Waarom is dat geen symbolische discussie?

Verscheidene Europese en andere landen hebben een klimaatwet. De praktijk toont dat die landen veel meer in staat zijn concrete maatregelen te treffen. Zeker voor een land als België, met gedeelde bevoegdheden, is zo'n kader nodig om het doel voor ogen te houden en de samenwerking te verankeren. Op die manier laat je eventuele samenwerking niet te over aan de wil of onwil van partijen en politici, maar zorg je er voor dat ze bij eender welke regeringssamenstelling een feit is.

Opent dit voorstel de ‘doos van Pandora’?

Deze discussie staat helemaal los van eender welke communautaire discussie of staats hervorming. Het gaat om een artikel van de Grondwet dat samenwerking kan verbeteren en vooral dat nu open staat en herzien kan worden. Voor een staats hervorming moet het huidige parlement beslissen om nieuwe artikelen van de Grondwet open te zetten, zodat het volgende parlement ze kan herzien. Dat vragen wij niet op dit moment.

Enkel indien de herziening niet wordt goedgekeurd vragen wij wel dat artikel 7bis wordt opengezet voor volgende legislatuur. Maar dat heeft opnieuw niets met een staats hervorming te maken.

Waarom een samenwerkingsakkoord geen oplossing is, ook niet wanneer het ‘bindend’ is

Samenwerkingsakkoorden worden gebruikt om afspraken te maken tussen de verschillende overheden die België ‘rijk’ is. Ook voor het klimaat bestaan er zo. Het vorige akkoord werd gesloten om de doelstellingen van 2013-2020 te regelen. De onderhandelingen over dit akkoord sleepten 7 jaar aan. Ze vonden volledig buiten het oog van het parlement en dus de burger plaats. Door dit gebrek aan transparantie is geen democratische controle mogelijk. Het zorgt er bovendien voor dat één enkele persoon of partij het hele proces kan blokkeren en het zo jaren laten aanslepen. Dit instrument is niet op maat van de urgentie en de omvang van het klimaatprobleem. Ook wanneer het ‘bindend’ wordt genoemd, dus verplicht wordt opgelegd door een bijzondere wet, is het onderhevig aan deze tekortkomingen.

Zet een klimaatwet de deur open voor een ‘gouvernement des juges’?

Er loopt op dit moment al een rechtszaak tegen België omdat ons land haar doelstellingen niet nakomt, zie www.klimaatzaak.eu. We gingen internationale engagementen aan en een wet is niet nodig om daarop aangesproken te worden. Ook in Nederland werd de overheid veroordeeld zonder dat er op dat moment een klimaatwet was (die is er nu wel). Bovendien is dat natuurlijk enkel het geval als ons land uiteindelijk de doelstellingen niet behaalt. Dat kan niet de bedoeling zijn.

Moeten we geen concretere maatregelen treffen?

Uiteraard moeten we ook concrete maatregelen inzake mobiliteit, energie, landbouw etc. nemen. Maar een bijzondere wet en de implementatie van concrete maatregelen sluiten elkaar niet uit, ze versterken elkaar net. De klimaatwet moet de doelstellingen en de samenwerking verankeren. Dat is heel belangrijk in een complex land als België.

Daarnaast hebben we ook een Nationaal Energie- en Klimaatplan. Daar moeten al onze bevoegde overheden samen een klimaatbeleid uitwerken. Net daarom is die verankerde samenwerking zo broodnodig. Nu lukt het immers niet om een echt nationaal plan te maken. In de plaats diende ons land een tekst in die bestaat uit allemaal verschillende plannen.